

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/13208,Major-Zbroja.html>
23.04.2024, 16:18

Major „Zbroja”

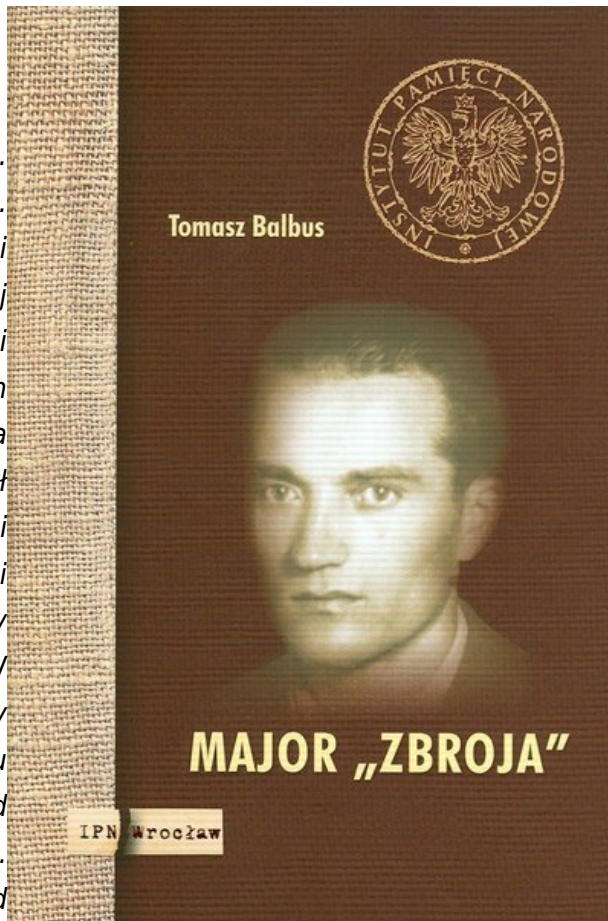
**Tomasz Balbus, Major „Zbroja”,
Wrocław 2013, 188 s. + 39 s. wkł. zdj.**

Praca przedstawia życie i działalność mjr. Ludwika Marszałka „Zbroi” (1912–1948). Harcerz, zawodowy oficer piechoty i lotnictwa WP, podczas okupacji niemieckiej pełnił m.in. funkcję oficera szkoleniowego i komendanta Obwodu AK Dębica. W latach 1945–1947 był działaczem podziemia niepodległościowego („NIE”, Delegatury Sił Zbrojnych, Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”) na Rzeszowszczyźnie i Dolnym Śląsku. Już od jesieni 1944 r. ścigały go komunistyczne służby bezpieczeństwa. W grudniu 1947 r. został rozpracowany agenturalnie i aresztowany we Wrocławiu przez funkcjonariuszy WUBP. Wojskowy Sąd Rejonowy skazał go na karę śmierci. Życiorys „Zbroi” może służyć jako przykład dramatycznych losów pokolenia akowskiego, które w latach 1944–1954 zostało zdziesiątkowane w czasach komunistycznego terroru i represji.

W pracy zastosowano układ chronologiczny. Część I przedstawia korzenie rodzinne Marszałka i środowisko, w którym się wychowywał. Część II ukazuje okres nauki w gimnazjum i służby w WP. W części III zostały odtworzone losy Marszałka podczas okupacji niemieckiej na terenie Obwodu Dębica ZWZ-AK. Część IV prezentuje działalność Marszałka w antykomunistycznej konspiracji poakowskiej na Rzeszowszczyźnie i Dolnym Śląsku. W części V starano się zrekonstruować okres uwięzienia i okoliczności stracenia „Zbroi”. W aneksach zamieszczono oceny szkolne Ludwika Marszałka i fragmenty okresowych raportów sekcji II Wydziału III WUBP w Rzeszowie, informujących Departament III MBP w Warszawie o postępach w rozpracowywaniu „Zbroi”.

(...)

Niniejsza praca powstała na podstawie archiwaliów różnej proveniencji. Bazę źródłową

Major „Zbroja”

stanowią przede wszystkim niewykorzystywane szerzej materiały dotyczące „Zbroi”, jego najbliższych współpracowników oraz WiN-u, zgromadzone w 29 archiwach i instytucjach w kraju i za granicą (zob. wykaz źródeł), w tym ściśle tajne do niedawna dokumenty operacyjne, śledcze, ewidencyjne i statystyczne UB, akta prokuratury i sądu wojskowego, materiały więzienne oraz dokumenty podziemia niepodległościowego z zasobów UOP (przejęte po UB-SB). Zostały one zweryfikowane na podstawie źródeł alternatywnych, takich jak relacje uczestników tamtych wydarzeń (zebrane od 35 osób; jeśli w przypisach nie zaznaczono inaczej, relacje znajdują się w zbiorach autora), wspomnienia i prasa podziemna. Wykorzystano również źródła przechowywane w zbiorach prywatnych i emigracyjnych. W latach 1995–1999 Wydział Ewidencji i Archiwum Delegatury UOP we Wrocławiu systematycznie odmawiał udostępnienia wszystkich zachowanych akt operacyjno-śledczych sprawy „Marszałek i inni”.

Fragment Wstępu

Książka otrzymała nagrodę I stopnia w IV edycji konkursu Fundacji im. Jadwigi Chylińskiej w kategorii biografii dotyczących pierwszej konspiracji (2015)

SPIS TREŚCI

Przedmowa

Wstęp

Część I

Korzenie (XIX w. - 1923 r.)

1. Ród Marszałków i gniazdo rodzinne w Brzezinach
2. Rodzice, dom rodzinny i dzieciństwo

Część II

Nauka i służba (1923-1939)

1. W gimnazjum w Dębicy
2. W służbie wojskowej II Rzeczypospolitej

Część III

Żołnierz Polskiego Państwa Podziemnego (1939-1945)

1. Na placówce „Bomba” - Brzeziny ZWZ-AK
2. Oficer szkoleniowy
3. Komendant Podobwołu AK Sędziszów Małopolski
4. Na czele Obwołu AK Dębica
5. W akcji „Burza”

Część IV

O Polskę wolną i niezawisłą (1945-1947)

1. Nowa konspiracja
2. „Wolność i Niezawisłość”
3. „Ku Wolności”
4. Na południu Rzeszowszczyzny
5. Nowe zadania i wybory
6. Rok 1947. Kierownik Okręgu Wrocław WiN

Część V

Za więziennym murem (1947-1948)

1. Aresztowanie
2. Śledztwo
3. „W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej...”
4. W celi śmierci
5. Egzekucja

Zakończenie

Aneks 1

Aneks 2

Wykaz skrótów

Bibliografia

Indeks osób

Indeks miejscowości

Gdzie kupić publikacje: